

Sprawozdanie z Sympozjum Naukowego „Biorę sobie Ciebie za żonę/męża...? Co dzisiaj mają na myśli narzeczeni?”, Kraków, 15 listopada 2018 roku

Abstract

Symposium „I take You to be my wife / husband...? What do nupturients mean today?”, Krakow, 15th November 2018

The symposium „I take You to be my wife / husband...? What do the nupturients mean today?” was held on November 15, 2018. It was organized by the Faculty of Canon Law of the Pontifical University of John Paul II in Kraków. The main topic of the conference was the meaning of matrimonial consent. During two sessions there were five lectures delivered. The lectures in the first session concerned the faith of the nupturients as the element of matrimonial consent, verifying it nupturients do not exclude indissolubility of marriage, and the question as to whether a marriage motivated by pregnancy always incurs manifest nullity within the meaning of the Apostolic Letter *Motu Proprio* of Supreme Pontiff Francis *Mitis Iudex Dominus Iesus*. The last two lectures discussed marriages contracted for other than specifically religious reasons (e.g. economical), and pre-nuptial agreements – especially their influence on the validity of matrimonial consent.

Keywords: canon law, marriage, marriage consent, matrimonial consent, simulation of matrimonial consent

Słowa kluczowe: prawo kanoniczne, małżeństwo, zgoda małżeńska, konsens małżeński, symulacja

W dniu 15 listopada 2018 r. odbyło się zorganizowane przez Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie sympozjum naukowe zatytułowane: „Biorę sobie Ciebie za żonę/męża...? Co dzisiaj mają na myśli narzeczeni?”. Uczestników Sympozjum w imieniu Organizatorów powitał ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. W słowach wprowadzających książkę dziekan wskazał na potrzebę pochylenia się nad współczesną mentalnością związaną z małżeństwem i ro-

dziną – instytucjami, w których małżonkowie nie tylko realizują się, ale przecież także dążą do zbawienia.

Obrady sympozjum otworzył Jego Ekscelencja abp prof. Marek Jędraszewski. Wielki Kanclerz Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie zwrócił uwagę uczestników sympozjum na potrzebę badania, w jakich sposób patrzą na swoje małżeńskie zobowiązania nupturienci. Metropolita Krakowski wskazał na wpływający na to postrzeganie kontekst kulturowy, w tym między innymi egzystencjalizm w ujęciu Jeana-Paula Sartre'a, zakwestionowanie ludzkiej natury opartej na wolności, hedonizm, apoteozę teraźniejszości przy deprecjacji przeszłości i przyszłości. Jego Ekscelencja wskazał, że powyższe zjawiska prowadzić mogą do poczucia braku tożsamości i ucieczki od podejmowania decyzji wiążących na przyszłość.

Słowo wprowadzające w obrady wygłosił ks. dr hab. Antoni Świerczek, prof. Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Prorektor Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. W swoim wystąpieniu wskazał na wyzwania w zakresie przygotowania do małżeństwa przejawiające się zwłaszcza w konieczności uzmysłowienia nupturientom znaczenia tytułowych słów: „Biorę sobie Ciebie za żonę/męża”. Zarazem zwrócono uwagę na drugi aspekt zagadnienia, a mianowicie istotność tego, co nupturienci mają naprawdę na myśli, wypowiadając te słowa.

Pierwszą sesję sympozjum poprowadził ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski. Jako pierwszy referent wystąpił ks. prof. dr hab. Ginter Dzierżon (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego). W swoim wystąpieniu zatytułowanym *W co wierzy ochrzczony niewierzący, gdy zawiera małżeństwo* zwrócił on uwagę uczestników sympozjum na całe spektrum możliwych sytuacji, poczynając od ateisty po osobę ignorującą i niepraktykującą – rozróżnienia istotne w kontekście prawidłowego konsensu małżeńskiego. Po prezentacji ujęcia tego problemu w pracach nad regulacjami kodeksowymi oraz pracach Synodu Biskupów w 1980 r. (w tym szczególnie interesującej koncepcji osobnej przeszkody małżeńskiej) przedstawione zostało zagadnienie znaczenia intencji sakramentalnej, w jej postaciach – generalnej i minimalnej. Podsumowując, referent wskazał na niemożność rozstrzygnięcia problemu sakramentalności przez odwołanie do elementu podmiotowego, ale konieczność badania strony przedmiotowej konsensu małżeńskiego. W tym ujęciu niegodzenie przez nupturienta w istotę małżeństwa prowadzi do ważności małżeństwa, a tylko postawy wyraźnie przeciwne katolickiej koncepcji małżeństwa prowadzą do niesakramentalności małżeństwa (od postawy „wojowniczej” do indyferentyzmu religijnego).

Jako następny referent głos zabrał ks. dr hab. h.c. Leszek Adamowicz (Katolicki Uniwersytet Lubelski), prezentując referat pt.: *Jak przy spisywaniu protokołu przedmałżeńskiego sprawdzić, czy nupturient nie wyklucza nierozzerwalności?* Po wprowadzającej prezentacji papieskich wypowiedzi dotyczących małżeństwa i wskazujących na swą „kulturę tymczasowości” oraz konsumpcjonizm przenikający także do pojmowania tej instytucji uczestnikom sympozjum przedstawiono założenia i postanowienia nowej regulacji Konferencji Episkopatu Polski dotyczące badania nupturientów. Referent przybliżył uczestnikom sympozjum obowiązki duszpasterza przeprowadzającego badanie oraz wprowadził w aspekty praktyczne takiego badania, w szczególności metodyki jego przeprowadzania. Analizie poddano również kwestię nierozzerwalności w kontekście ekumenicznym – zwłaszcza prawosławnym i protestanckim.

Trzeci referat w ramach pierwszej sesji wygłosił ks. dr hab. Piotr Steczkowski (Uniwersytet Rzeszowski). W swoim wystąpieniu zatytułowanym *Małżeństwo zawarte „z powodu ciąży”. W oczywisty sposób nieważne?* referent przedstawił analizę sformułowań Listu Apostolskiego *Motu Proprio* „*Mitis Iudex Dominus Iesus*”. Uczestnikom sympozjum zaprezentowano mającą znaczenie dla możliwości prowadzenia tak zwanego procesu skróconego interpretację terminu „oczywistość” w kontekście kanonicznych pojęć przeszkody publicznej, przeszkody z natury swej publicznej oraz klasycznych sformułowań prawa kanonicznego, takich jak *fama*, *manifestum* czy *notorium*. Rozważania te umożliwiły kwalifikację niechcianej ciąży w kontekście wad konsensu małżeńskiego, i sformułowanie tezy, że sama ciąża *per se* nie jest przesłanką stwierdzenia nieważności małżeństwa i stosunkowo rzadko będzie na tyle oczywistym powodem nieważności, by móc stosować proces skrócony.

Po dyskusji nad wygłoszonymi w pierwszej sesji referatami oraz przerwie w obradach, rozpoczęła się druga sesja sympozjum, której przewodniczył ks. dr Michał Grochowina. Pierwszy referat w tej sesji wygłosił ks. prof. dr hab. Grzegorz Leszczyński (Uniwersytet Łódzki). W przedłożeniu *Zawarcie małżeństwa z przyczyny całkowicie obcej życiu małżeńskiemu* dokonano przeglądu przyczyn zawierania małżeństwa w kontekście ewentualnych wad konsensu. W referacie poruszono istotną kwestię, jaką jest ustalenie intencji przeważającej przy składaniu oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński, oraz wskazano, że jeśli przyczyny małżeństwa są środowiskowe, kulturalne lub ekonomiczne, ale nie ma wykluczenia zobowiązania małżeńskiego pozytywnym aktem woli, to małżeństwo jest ważnie zawarte.

Ostatni referat sympozjum stanowiło wspólne wystąpienie dr. Karola Zawiślaka i ks. dr. Marcina Wolczko zatytułowane *Jak się nam nie uda, to się rozejdziemy. Intercyza przedślubna a wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa*. W referacie zaprezentowano reguły dotyczące zarządu majątkiem wspólnym w systemie wspólności majątkowej małżeńskiej oraz przedstawiono założenia małżeńskiej rozdzielnosci majątkowej. Przeprowadzona została kwalifikacja ewentualnych postanowień przedślubnej umowy majątkowej w kontekście wykluczenia nierozzerwalności małżeństwa i symulacji częściowej. W podsumowaniu wskazano, że samo zawarcie intercyzy nie musi prowadzić do nieważności małżeństwa, gdyż nie musi za nią stać intencja związana z wykluczeniem nierozzerwalności małżeństwa.

Po wygłoszeniu ostatniego z referatów przeprowadzono została dyskusja. Po jej zakończeniu Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut podsumował obrady i złożywszy podziękowania referentom prowadzącym obie sesje oraz pozostałym uczestnikom sympozjum, zamknął uroczyste obrady.